

Principer för (imperativa) programmeringsspråk

Human Centered Systems
Inst. för datavetenskap
Linköpings universitet

Översikt

- Motivering
- Syntax och semantik
- Imperativa språkets byggstenar – och Python
 - ➔ Datatyper
 - ➔ Tilldelning och uttryck
 - ➔ Kontrollstrukturer (på satsnivå)
 - ➔ Subprogram

Relaterade avsnitt: PL 3.1-3.2, 5.1-5.3, 5.8 intro, 6.1-6.3, 7.1-7.3, 8.1-8.3, 9.1-9.2, 9.5.2.4

Varför lära sig detta?

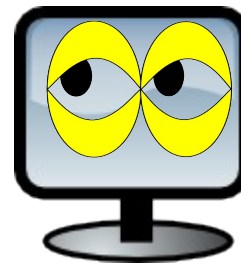
- PL-boken Kap 1 (repetition):
 - ➔ Förmåga att uttrycka sig, förmåga att välja språk, snabbare inläring, förståelse för implementation, ökad insikt om språk
- En hantverkare kan sina verktyg
 - ➔ Alla programmerare bör ha implementerat ett eget språk som minimum
- Förståelse för vad som krävs för att implementera ett datorspråk är användbar kunskap för alla program
 - ➔ Även t ex en modul av funktioner kan ses som ett "språk"

Förståelse för språk = förståelse för konstruktion av språk

“It has often been said that a person does not really understand something until after teaching it to someone else. Actually a person does not *really* understand something until after teaching it to a computer, i.e. expressing it as an *algorithm*”

Jo, förstår
du...

Tack,
då kör jag!

- Don Knuth

Motiverande exempel

Exempel på ett korrekt uttryck i Python:

```
numb1 > 3 and numb2 != 4
```

Exempel på ett inkorrekt uttryck i Python:

```
numb1 > 3 and numb2
```

Fråga: Vår Pythontolk måste ha en algoritm i sig som kan särskilja dessa två fall. Hur ser en sådan algoritm ut?

Steg 1: Vi behöver detaljerad förståelse för språkets syntax och semantik

Syntax och semantik

Begreppen syntax och semantik

- **Syntax:** formatet på språkets konstruktioner
- **Semantik:** betydelsen hos språkets konstruktioner
- Varje programspråk har sin egen **unika syntax**
- **Paradigm:** språken har en gemensam semantisk kärna men kan variera i olika detaljer
- *I våra kurser:* Vi lär oss principerna – så kan vi paradigmet
 - ➔ Språket som vi väljer är ett exempel...om än valt med omsorg
 - ➔ Men då måste vi lära oss se **principerna i exemplet**

Python vs Java – en skillnad i syntax...

Python:

```
If x == 2 and y == 3  
    print "hej"
```

```
for x in range(7):  
    print x
```

Java:

```
If (x == 2 && y == 3) {  
    System.out.println("hej");  
}
```

“villkor”

```
for (int x=0; x < 7; x++) {  
    System.out.println(x);  
}
```

“iteration”

...men i många avseenden **samma semantik**

Hur beskriva ett programmeringsspråks syntax?

- Ett språk kan ses som en mängd strängar/meningar/satser
- Ett programmeringsspråk är ett **formellt språk**
- Formella språk är definierade av **syntaxregler**
- Formella språk är enkla att hantera med algoritmer
 - ➔ Exaktheten ger enkelhet för datorn (svårighet för människan...)

Parser/igenkännare

- Algoritmer som avgör om givna satser är korrekta eller ej
- **Lexem**: grundläggande klassificering av strängar
- **Tokens**: gruppering av lexem i principiella roller t ex "identifierare".
- Använder normalt en formell grammatik
- **Backus-Naur-Form**: grammatisk formalism för syntax (seminarium 3)

Hur beskriva semantiken för ett programmeringsspråk?

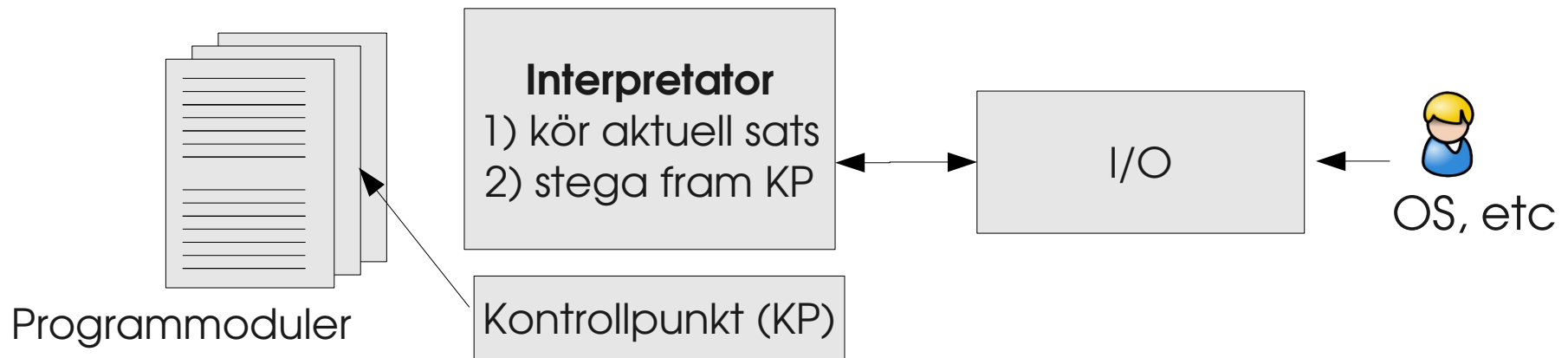
- Formella metoder – matematiskt avancerade modeller
 - Inte i denna kurs, men nämns några i PL-boken
- Pragmatisk metod
 - 1. lär dig hur interpretatorer och kompilatorer fungerar i stora drag
 - 2. Lär dig informellt vad som händer för olika konstruktioner

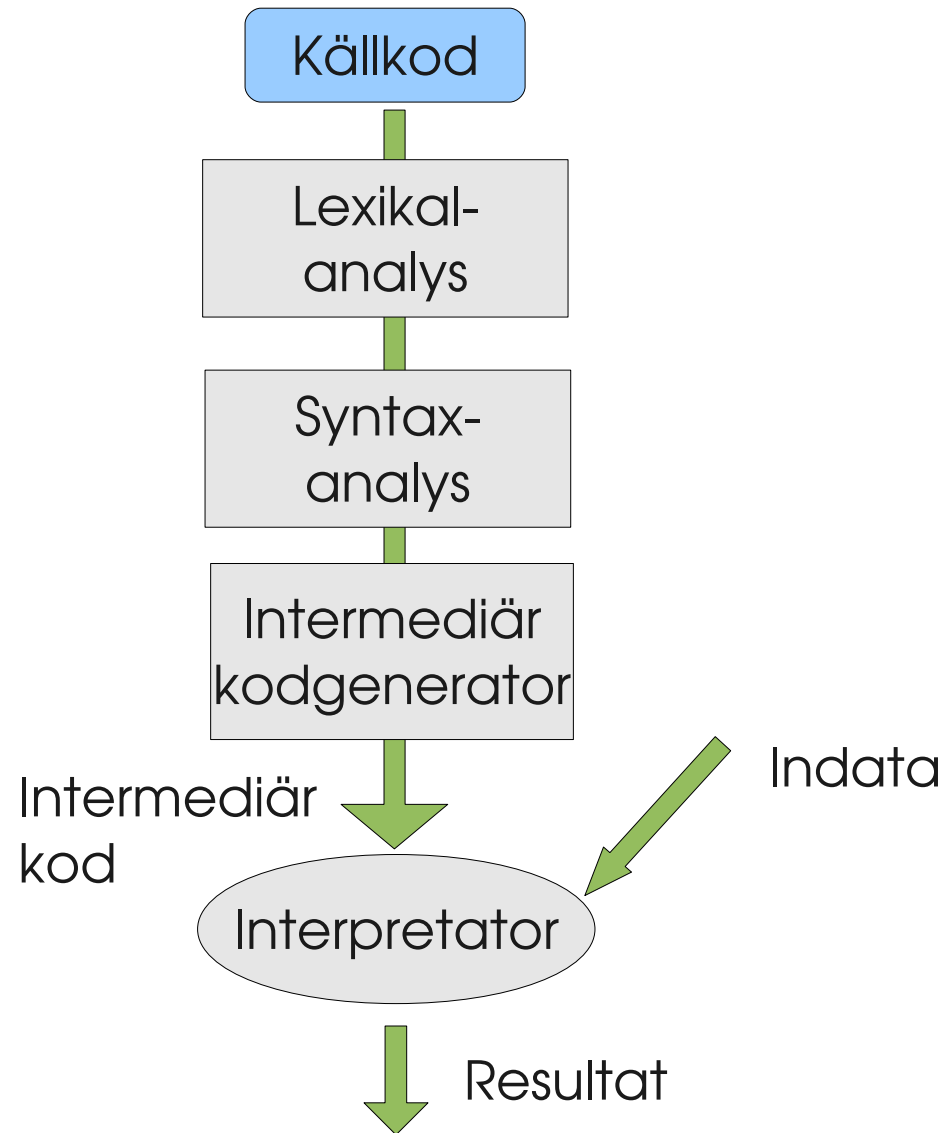
Hur exekveras ett Pythonprogram?

Grundläggande bild:

En sådan modell kallas ibland för **operationell semantik**.
I detta fall för ett sk interpreterat språk.

Hybridmodellen

Imperativa språkets byggstenar

Namn

- Namn kallas ofta identifierare
- Identifierar variabler, moduler, funktioner etc
- Exempel på designval:
 - känslighet för stor/liten bokstav
 - Nyckelord som inte får vara identifierare
- Konventioner: särskilj delar av namnet med `_` eller camelNotation.
- Python:
 - `_` eller bokstav + sekvens av `_`, bokstav, siffra
 - Skillnad på stor och liten bokstav.
 - För inte vara ett reserverat ord, t ex **for**, **break**, **def**

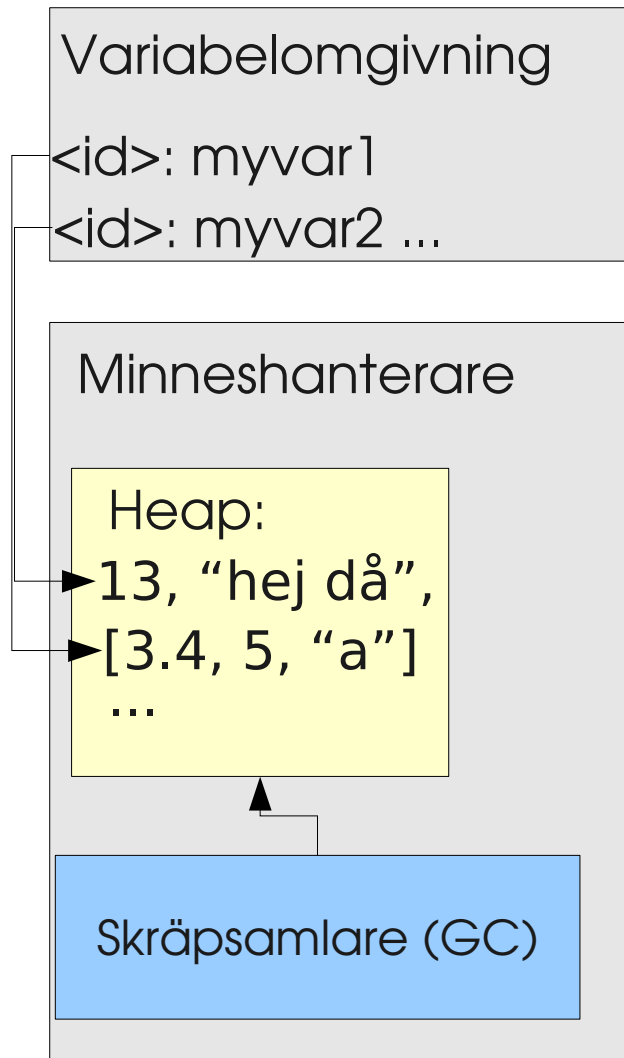

Variabelbindning

- Variabler har namn, typ och värde
- Variabelbindning är associationen mellan namnet och dess "typ+värde"

Heap: Python-objektens minnesarea

- Variabelomgivningen består av aktuella identifierare
- På Heap lagras skapade objekt
 - antal och storlek ibland okänt
 - binär representation
 - refereras/skapas via *uttryck*
- Skräpsamlare – Garbage Collector

Räckvidd (engelska: scope)

- Det **räckvidd** av satser där en identifierare/variabel är möjlig att **synlig/refererbar**
- Variabler är **lokala** i ett källkodsblock om de införts där.
- **Icke-lokala** variabler är variabler som är nåbara trots att de införts lokalt
- Skuggning måste hanteras så att man kan hålla isär på icke-lokala och lokala variabler

Variablers räckvidd i Python

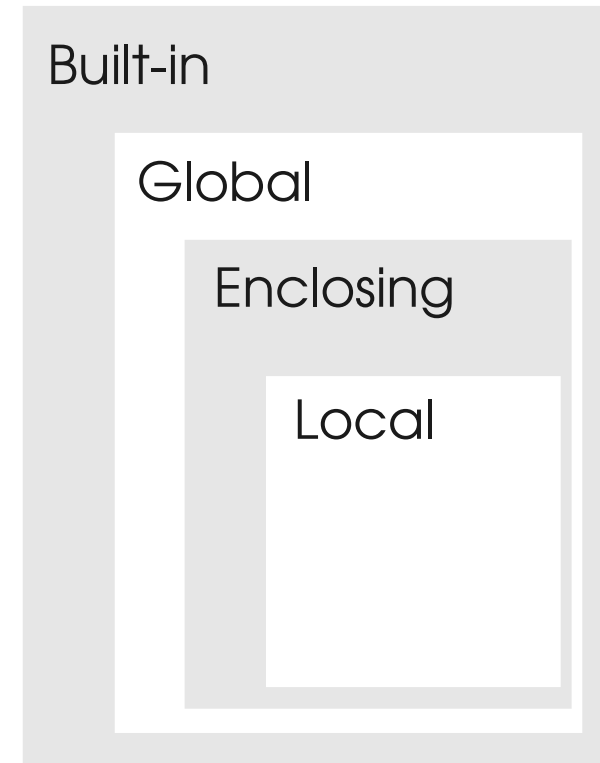
- Variabler har begränsad **räckvidd**
 - Globala variabler – i modulen
 - lokala variabler – i nuvarande funktion
- **Satsblock** markeras i Python med indentering
 - samma indentering i följd samma block
 - markerar en svit av satser som ska exekveras “tillsammans”
- I explicit typade språk t ex Java/C++ är räckvidd och block förbundna
 - ...men inte i Python

När och hur får lokala variabler värden?

- Funktioner kan definieras nästlat i varandra
 - ➔ Omgivande (enclosing) funktion
- Lokala variabler har sk statisk räckvidd
 - ➔ Vi kan referera till variabler i funktionen som är kontext

LEGB-regeln:

Ett exempel

```
var = "hej"

def foo():
    print var

def foo1():
    var = 7

def foo2():
    global var
    var += " hopp"

def foo3():
    var = " hoppsan"
    import mymodule
    mymodule.var += var
```

Skriv ut icke-lokala variabeln var

Lokal variabel införs som sedan skuggar den globala

Explicit referens till global variabel

Möjlighet att referera variablerna i samma omfång

Datatyper

- En mängd datavärden som samlats för ett visst syfte
- Primitiva datatyper: värden består inte av värden av annan typ
 - Tal, tecken och Booleska typer
 - Strängar ett gränsfall
 - I Python: taltyperna och boolean
- Sammansatta datatyper: typer som inte är primitiva
 - Arraytyper och associativa arrayer/hasches viktiga exempel
 - I Python: sekvenstyper och Dictionary
- Dynamiska datatyper: minnestilldelningen sker vid körtid
 - Python har dynamiska datatyper

Uttryck

- Aritmetiska uttryck oftast likartat i alla imperativa språk
- Booleska uttryck lite mer syntaxskillnader
- Precedence: vilken operator ska appliceras först
 - Ex: $1 + 3 * 4$
- Vänster/höger-ssociativitet: vilken ordning operatorer med samma precedence ska appliceras
 - Ex: $1 + 2 + 3$
- Överlagrade operatorer: samma symbol fungerar för många typer
 - Tex + i Python för både tal och strängar

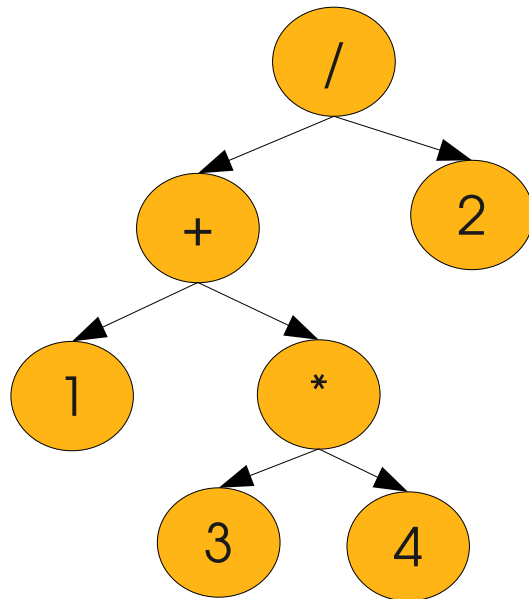

Evaluering av uttryck

Uttryck/term:

$(1 + (3 * 4)) / 2$

Trädstruktur:

- Trädstrukturer används för att representera uttryck
- Evaluering av ett uttrycks görs av algoritmer som **traverserar** trädet
- Enklast nerifrån och upp och kom ihåg delresultaten

T ex som lista av listor: ['/', ['+', 1, ['*', 3, 4]], 2]

Python: Booleska och relationsoperatorer

Booleska operatorer

- **not** negation
- **and** logisk och
- **or** logisk eller

Booleska konstanter

True värde 1 "sant"
False värde 0 "falskt"

Relationsoperatorer

- **x == y** likhet
- **x != y** icke-likhet
- **x < y** mindre än
- **x > y** större än
- **x <= y** mindre eller lika
- **x >= y** större eller lika

Booleska uttryck i Python

```
x = 1
y = 2

x < y           # True
(x >= (y - 1))  # True
(x > (y - 1))   # False
(x != y)        # True
(y == x)        # False
(y == (x * 2))  # True

(x > y) or (x != y * 2) # True
not ((x < y) and (x != y)) # False
```


Tilldelningssatsen

- Enkel tilldelning: variabel tilldelas uttryckets värde
- Semantik: **identifieraren** binds till **uttryckets värde**
- Sammansatt tilldelning: +=, -= etc
- Sekvenstilldelning: flera variabler får värden samtidigt
 - ➔ Kan användas för att undvika temporär variabel vid "swap"
- Tilldelning är exempel på en enkel sats.

Exempel på enkla satser i Python

```
area = math.pi *  
5**2  
print area  
list_1 = list("abba")  
del list_1[1:3]  
my_function("hej")  
  
break  
return list_1
```

- Instruktioner
- Atomär kontroll
- Kommandot reserverat ord/symbol
- Enkla satser = kommandoskript

Programmets kontrollflöde

- **Kontrollflöde**: ordningen som programsatserna exekveras i
 - Kontrollflödet kallas ibland **dynamisk struktur**
 - För rak sekvens av (enkla) satser: **uppifrån och ner**
 - **if, while, for** styr detta flöde - olika flöden vid val/villkor
- **Kontrollpunkt**: kallas ibland den punkt där programmet befinner sig vid ett visst ögonblick
 - på maskinkodsnivå: "program räknaren" håller adressen till nästa sats som ska exekveras
 - Vid subprogram (funktioner) måste anropsposition sparas, dvs vi behöver en s k **anropsstack**

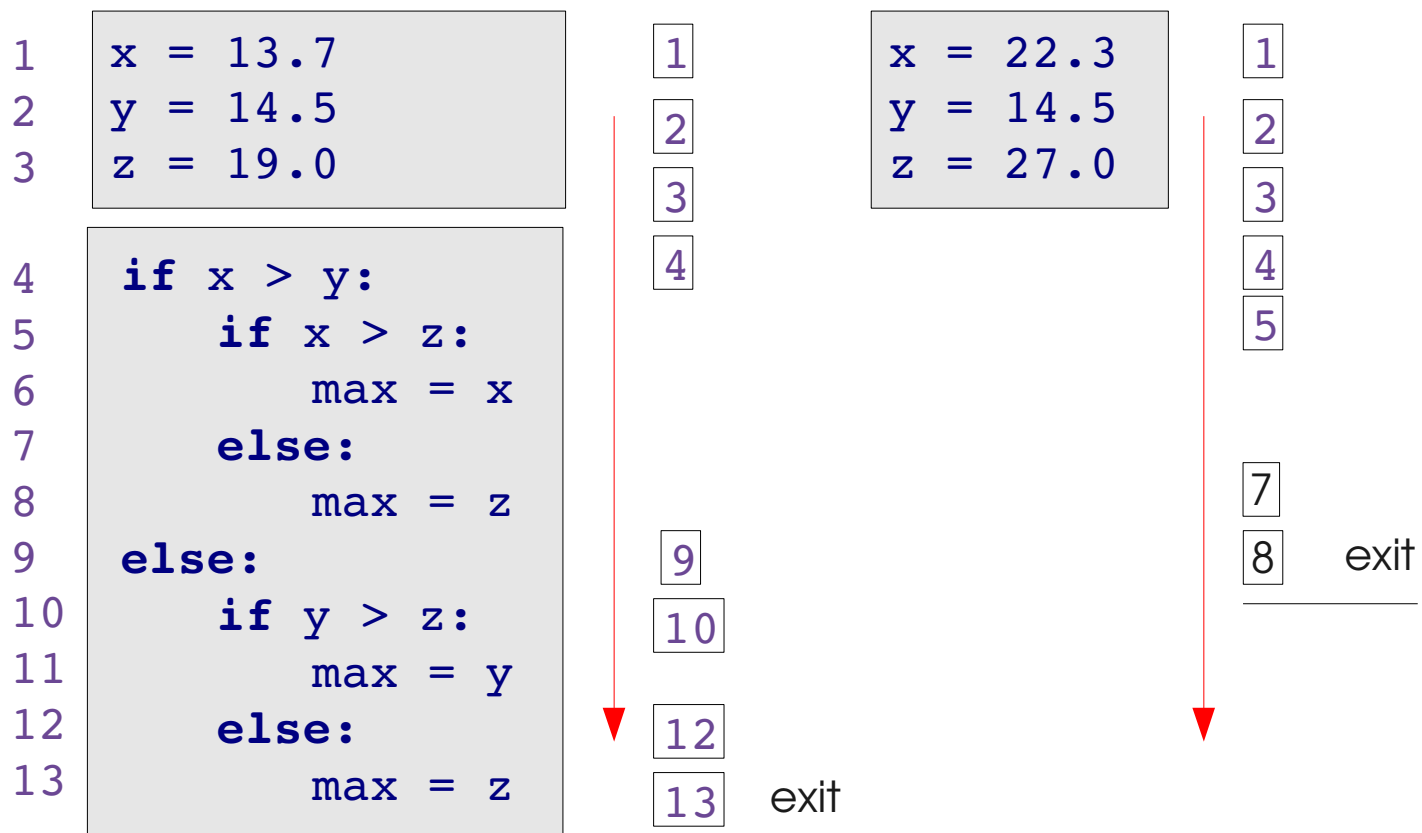

Kontrollsatser

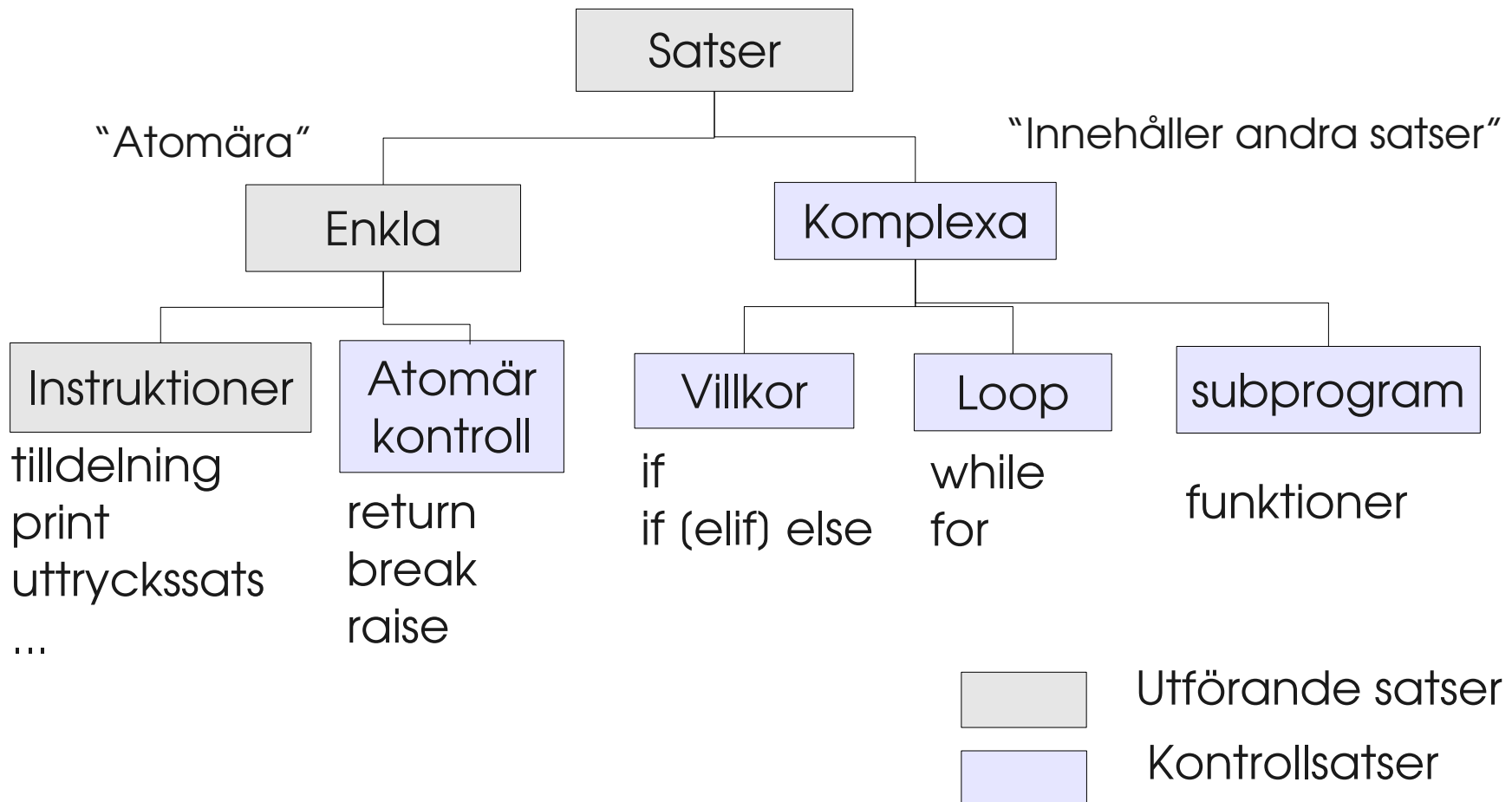
- Satser vars syfte är att styra programflödet
- Sammansatta kontrollsatser styr lokalt inom sig
 - ➔ T ex villkor och loopar
- Enkla kontrollsatser utgör del av andra konstruktioner
 - ➔ T ex return och break
- Villkor: innehåller 1, 2, eller fler villkorade klausuler
- Iterativa satser: definitiva och indefinita loopar
 - ➔ Normalt for och while-loop

Kontrollflöden för if-sats

Taxonomi över viktigaste satstyperna i Python

Subprogram

- Namngivna källkodsblock
- Subprogram **definieras** och **anropas**
- Vi skiljer på **definitions huvud** och **definitions kropp**
- **Parametrar** används för skicka med indata vid anrop
- **Returvärde** används för att skicka med utdata vid retur från subprogram

Funktion och procedur

OBS: dessa begrepp används lite olika av olika författare/språk

- Två typer av subprogram
 - **Funktion**: ett subprogram som returnerar ett värde
 - **Procedur**: returnerar inte ett värde – I Python värdet None
- Funktioner kan ingå som **del i uttryck**
- **Sidoeffekt**: effekter förutom returnerat värde
 - t ex om subprogrammet skriver ut på konsol
 - parametrar av referenstyp (mer detaljer senare)
 - en “ren” funktion har inga sideffekter
 - procedurer har “bara” sideffekter
- “Funktionell procedur”: både returvärde och sideffekter

I Python – modulen består av satser

Rätt:

```
def power(x,y):  
    result = 1  
    for _ in range(y):  
        result = times(result,x)  
    return result  
  
def times(x,y):  
    return x * y  
  
print power(2,4)
```

Fel:

```
print times(4,5)  
  
def times(x,y):  
    return x * y
```


Parametrar och argument

- (Formella) parametrar i en definition
 - ➔ beter sig som lokala variabler i funktionen
 - ➔ binds på nytt vid varje anrop
 - ➔ frigörs från bindning vid anropets slut
- (Aktuella parametrar) argument i ett anrop
 - ➔ består av uttryck
 - ➔ argumentets värde överförs till parametern

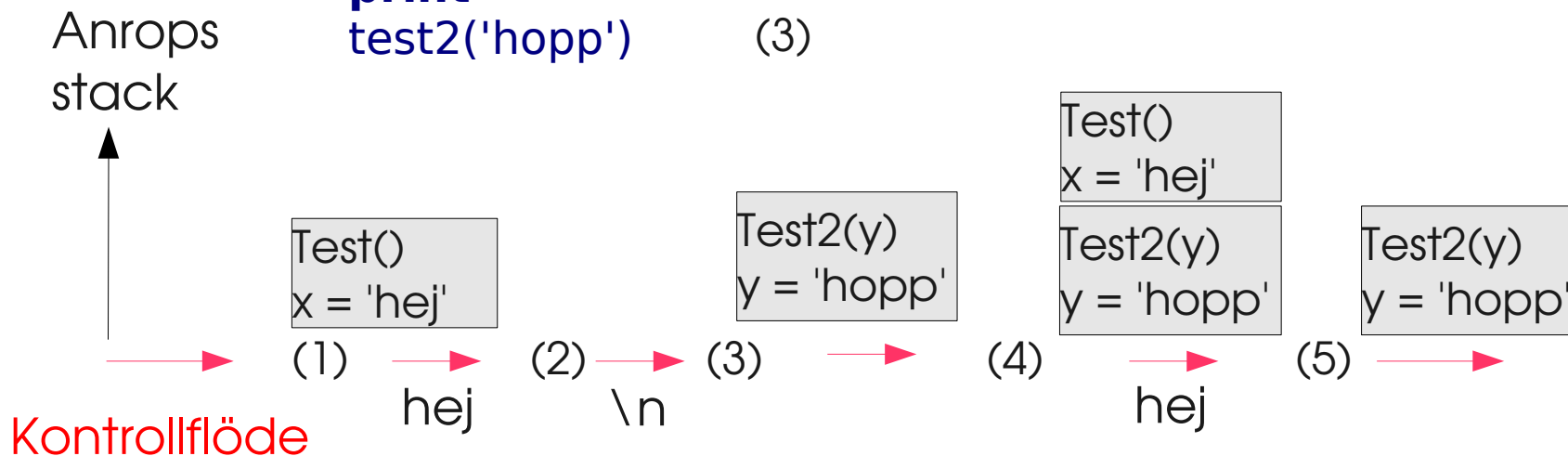
Anropsstacken

```
def test():  
    x = 'hej'  
    print x,
```

```
def test2(y):  
    test()           (4)  
    print y         (5)
```

```
test()             (1)  
print             (2)  
test2('hopp')     (3)
```

- Vid varje anrop av en funktion skapas en variabelomgivning
- Anropen läggs på en s k anropsstack med "funktionsomgivningar"

Metoder för parameteröverföring

- Tekniken som används för att tilldela parametrar värden av argument-uttryck
 - Olika språk har olika principer (det finns 3-4 vanliga)
 - C++ kommer visa på en annan variant än Python
- I Python: "genom objekt-referens" även kallat "genom tilldelning" (LP-boken: pass-by-reference)
 - argumentuttryckets värde är en objekt-referens – den tilldelas parametern
 - Innebär strukturdelening för muterbara strukturer

Exempel: önskad sideffekt

```
def assign_plus(val, index, list):  
    val += 1  
    list[index] = val
```

```
val = 34  
mylist = [12, 3, 7]  
assign_plus(val, 2, mylist)  
print 'val: ', val  
print 'mylist: ', mylist
```

val: 34
mylist: [12, 3, 35]

Exempel: blockera sideffekt - kopiera

```
def safe_filter(val, mylist):  
    mylist = mylist[:]  
    if val in mylist:  
        mylist.remove(val)  
    return mylist
```

```
mylist = [7,3,6,3]  
mycopy = safe_filter(3, mylist)  
print 'mylist: ', mylist  
print 'mycopy: ', mycopy
```

mylist: [7, 3, 6, 3]
mycopy: [7, 6, 3]

Summering

- Algoritmisk förståelse – den djupaste förståelsen
- Syntax och semantik – BNF och operationell semantik
- Namn – binds, har räckvidd, dynamiskt på heap
- Datatyper – primitiva och sammansatta
- Uttryck – precedence, associativitet, överlagring och uträkning
- Tilldelning: enkel och sammansatt, värde binds till identifierare
- Kontrollstrukturer: styr programflödet
- Subprogram/

